

Dil açan daş kitabə

“Hər tamaşa isə bir ömür...” kitabı milyonçu-mesənət Ağamusa Nağıyevin tarixi yadigarları haqqında maraqlı topludur

XIX əsrin ikinci yarısı, iyirminci yüzilliyin isə 20-ci ilinədək olan dövr Azərbaycan milli tarix elmi üçün öz yeni xüsusiyyətləri və problemləri ilə diqqəti cəlb edir. Bununla əlaqədar araşdırmalar kitablara çevrilərək nəşr edilməkdədir.

Belə vacib nəşrlərdən biri neft milyonçusu, xeyriyyəçi Ağa Musa Nağıyevin ömür yolundan söz açan, əməli fəaliyyətinə arxiv materialları əsasında ayna tutan “Hər tamaşa isə bir ömür...” kitabıdır. Toplu “Elm” nəşriyyatında çapdan buraxılıb.

Kitab müəllifin aşağıdakı epigrafi ilə açılır: “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Heydər oğlu Əliyevin uzaqgörənliyi, siyasi baxışı, əsl Sərkərdə kimi püxtələşməyi bizləri bir çox “ocaqda köz, yazmağa söz” qalmadı məsələinə tuşladı”.

Milyonçu-xeyriyyəçi Ağa Musa Nağıyevin nəvəsi Dilarə Ağa Musa Nağıyeva-Muxtarova sayca səkkizinci olan bu toplusu vasitəsilə oxucusunu neft milyonçusu, xeyriyyəçi babasının ömür yolu ilə tanış edir, onun fəaliyyətində indiyədək görünməyən səhifələri vərəqləyir. Əslində, burada o, babasının şəxsi həyatından daha çox, zamanənin, dövrün gətirdiyi acı ruzigar-dan kimlərin salamat çıxıb xalqımızın taleyində mühüm rol oynadığına ayna tutur.

Məqalələr və arxiv sənədlərdən aydın olur ki, Ağa Musa Nağıyev heç də sıradan bir milyonçu olmayıb. Yaxın dövr tariximizə neft sənayesi

və təhsilin inkişafında böyük xidmətlər göstərmiş ən zəngin milyonçu-mesənətin bu xeyirxahlığı da xalqımızın yaddaşına yazılır.

Kitabda ümummilli mənafə naminə xidmətləri arasında diqqət çəkən məqamlardan biri də paytaxt Bakının bu gün də öz əzəmətliliyi, tarixiliyi, milli memarlıq nümunəsi sayılan, döndü xəstəxana kimi istifadə edilən yüzə yaxın binadır ki, onlardan biri də mesənətin “Cəmiyyəti-xeyriyyə” üçün tikdirdiyi “İsmailiyyə”dir.

Neft sənayesinin nəhənglərindən sayılan Ağa Musa Nağıyevin xeyriyyəçiliyini yalnız xalqımız bilmirdi. Onun bu xeyirxahlığının səs-sədəsi qonşu və doğma, qardaş ölkələrdən də gəlirdi. Kitabda bir-birindən maraqlı və tarixi əhəmiyyətli faktlar yetərincədir. Məsələn, 1914-cü ildə, yəni Balkan müharibəsi dövründə unudulmayan xeyriyyəçilərimiz Hacı Zeynalabdin Tağıyevlə Ağa Musa Nağıyev yetim qalmış uşaqlara kömək məqsədilə beş min rubl ianə etmələrinin yer almasıdır.

Ağa Musa Nağıyev rus-Osmanlı müharibəsi dövründə Əzrurumun dağıdılmış məscidlərinin birində tapılan müqəddəs “Qurani-Kərim” kitabını satın alaraq qoruyub saxla-

yıb, Sultan V Mehmet Rəşadə hədiyyə olaraq bağışlayıb. Türk sultanı da Ağa Musa Nağıyevi belə xidmətlərinə görə “Məscidi” və “Osmani” ordenləri ilə təltif edib.

Kitabdakı “Məşhur VENZEL-EMBLEM” xüsusilə diqqət çəkir. Müəllif emblemi şərh edərək yazır: “Hambal şələsinin kənarlarında sünbül çələngləri, mərkəzində soykökü kirill əlifbası ilə həkk olunmuş “MH-daş kitabə: VENZEL-EMBLEM, Ağa Musanın keçmişini unutmadığına - hamballıq etdiyinə bir işarədir. Binaların üzərinə vurulduğu VENZEL milyonçunun daşlaşmış möhrünün təsirini bağışlayır. Mesənətin iş otağındakı VENZELin hazırlanmasına 2 kiloqram qızıl sərf edilib. Həmin EMBLEMİ adını daşdığı və təsisçisi olduğum “Milli Dəyərlərin Qorunması” ictimai təşkilatının möhürü ilə yaşadıram”...

Məhəmməd NƏRİMANOĞLU,
“Azərbaycan”